

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Να μετατρέψει ο ΣΥΡΙΖΑ την κοινωνική διαθεσιμότητα σε κινήματα

ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΚΗΝΙΚΟ

Τη συνέντευξη πήρε ο Πάνος Λάμπρου

Βομβαρδισμός από δημοσκοπήσεις που φέρνουν στο φως νέα δεδομένα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαμορφώνεται ένα νέο πολιτικό τοπίο;

Και ναι και όχι. Το νέο στοιχείο είναι ότι το ΠΑΣΟΚ είναι δημοσκοπικά πρώτο κόμμα, αλλά αυτό οφείλεται περισσότερο στη καθίζηση της Νέας Δημοκρατίας, παρά σε μια δυναμική του ίδιου. Δεν υπάρχουν, δηλαδή, τα ποιοτικά στοιχεία που να αιτιολογούν μια άνοδο του ΠΑΣΟΚ. Η Νέα Δημοκρατία έχει ακόμη περιθώρια, αλλά αν δεν αντιδράσει γρήγορα αυτό το κλίμα θα σταθεροποιηθεί.

Πολιτικοί αναλυτές, αλλά και εμείς, υποστηρίζαμε μέχρι πρότινος ότι υπάρχουν εμφανή σημεία πτώσης ή και κατάρρευσης του δικομματισμού. Αλλάζουν τα δεδομένα; Ο δικομματισμός ανακάμπτει;

Όχι, δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ανάκαμψη. Η μικρή δημοσκοπική άνοδος δεν ανατρέπει τη γενική αίσθηση της βαθιάς κρίσης του πολιτικού συστήματος. Μπορούμε να πούμε ότι ο δικομματισμός επιβιώνει. Πού οφείλεται η πτώση της ΝΔ;

Είναι συνάρτηση δύο στοιχείων. Του οικονομικού - φορολογικού και του δεύτερου, που έρχεται να συμπληρώσει το πρώτο, είναι του θέματος των σκανδάλων.

Εκάνδαλα είχαμε, όμως, και την προηγούμενη περίοδο. Είχαμε τον Ζαχόπουλο...

Και όχι μόνο. Είχαμε και τα ομόλογα, τις υποκλοπές... Σκοτεινές περιπτώσεις είχαμε έτσι κι αλλιώς, ωστόσο, η ΝΔ και κυρίως ο Κ. Καραμανλής επιβίωσαν αυτής της κατάστασης.

Οι αιτίες της πτώσης της ΝΔ

Γιατί, όμως;
Γιατί, ως ένα βαθμό, ακολουθήσαμε μια οικονομική πολιτική, να μην νεοφιλελεύθερη, αλλά σχετικά ήπια, μετροπαθή. Οι τελευταίες παρεμβάσεις, σε σχέση κυρίως με το φορολογικό, ήταν ήθρναλλίδα. Η κοινωνική διασάρεσκεια άνοιξε, νομίζω, σε άλλη κλίμακα.

Εννοείς ότι με τα μέτρα αυτά χάθηκαν και μεσοστρώματα;

Μεσαία στρώματα, ελεύθεροι επαγγελματίες. Μια μεγάλη μάζα δηλαδή, της οικονομίας και της παραοικονομίας ταυτόχρονα. Γιατί, όσον αφορά τους εργαζόμενους, το ιδιωτικό τομέα, υπήρχε έτσι κι αλλιώς, έντονη διασάρεσκεια στο δικομματισμό. Τώρα μεταφέρθηκε

και μάλιστα απότομα, στα μεσαία κοινωνικά στρώματα και με όρους τρομοκρατίας, γιατί ταυτόχρονα υπάρχει και η παγκόσμια οικονομική κρίση. Έχουμε ένα απίστευτο ολισθημα της ΝΔ, γιατί ενώ άλλες κυβερνήσεις αναγκάζονται να πάρουν ριζοσπαστικά - παρεμβατικά μέτρα στην οικονομία, εδώ σε συνθήκες ανασφάλειας, η κυβέρνηση κάνει το ακριβώς αντίθετο. Τρομοκρατεί ένα κομμάτι του σκληρού, παραδοσιακού της εκλογικού πυρήνα.

Έχει περιθώρια να αλλάξει ρότα;

Ναι, έχει κάποια περιθώρια. Τουλάχιστον έχει το χρόνο. Δεν πρόκειται, φυσικά, με αυτά τα δεδομένα να πάει σε εκλογές. Συνεπώς, έχει τα χρονικά περιθώρια να κάνει βελτιωτικές κινήσεις. Αν αλλάξει τώρα πρόσωπα και πολιτική, ως προς την οικονομία, έχει θεωρητικά τα περιθώρια να αναστραφεί το κλίμα προς όφελός της. Στην ουσία, η μεταστροφή αυτή υπέρ του ΠΑΣΟΚ, προέρχεται από κοινωνικά στρώματα, τα οποία ήταν πιστά στο δικομματισμό.

Όλο αυτό το κομμάτι που τοποθετείται στην αδιευκρίνιστη ψήφο, και που είναι πολύ μεγάλο, τι είναι;

Είναι υπερθολή να λέμε ότι είναι πολύ μεγάλο. Δεν είναι μεγαλύτερο από αντιστοιχες περιόδους άλλων εποχών. Είναι γεγονός, πάντως, ότι οξύνεται η διασάρεσκεια κοινωνικών στρωμάτων, που ολόένα και περισσότερο δυσκολεύονται στην καθημερινότητά τους.

Ο ΣΥΡΙΖΑ

“ Ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να ταυτιστεί με δέκα μεγάλες κινήσεις που να αφορούν τα προβλήματα των ανθρώπων. Από το ασφαλιστικό και τα οικονομικά ζητήματα έως το περιβάλλον και τα δικαιώματα. Να ταυτιστεί με δέκα, αυτονόητες, ριζοσπαστικές απόψεις, δράσεις.

Και γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ που πριν το καλοκαίρι εμφανιζόταν με μια πρωτόγνωρη δυναμική δεν μπορεί διανομή σε αυτά τα κοινωνικά στρώματα; Έχουμε, μάλιστα, μια σχετική μείωση των δημοσκοπικών ποσοστών του.

Δεν είναι αληθές. Ο ΣΥΡΙΖΑ ενισχύεται από την κοινωνική διασάρεσκεια. Το ζήτημα, για τον ΣΥΡΙΖΑ, είναι αν αυτή τη μεγάλη κοινωνική διαθεσιμότητα, μπορεί να τη μετατρέψει σε σχέση πολιτικής εκπροσώπησης. Είναι γεγονός, ότι δεν υπάρχουν νέα ουσιαστικά βήματα προς αυτή τη κατεύθυνση. Ένα μέρος

ΤΟΥ ΠΑΝΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ

αυτής της κοινωνικής διαθεσιμότητας κοιτάει και περιμένει από τον ΣΥΡΙΖΑ. Είναι σε αναμονή, αλλά δεν θα είναι και πάντα.

Άρα, τα χρονικά περιθώρια για τον ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι τεράστια.

Προφανώς. Πρέπει να υπάρξει ένα σαφές κοινωνικό και πολιτικό σήμα, που να γίνεται απολύτως κατανοητό από την κοινωνία. Να πηγαίνει ο ΣΥΡΙΖΑ και στο τελευταίο χωριό και να γίνεται κατανοητό τι είναι και τι θέλει. Στο πεδίο της ιδεολογίας υπάρχει μια γενική αναφορά, στο πεδίο του πολιτικού προγράμματος υπάρχει ακόμη κενό. Με τι αξιόλογα ταυτίζεται, τι κοινωνία θέλει; Και αυτό δεν έχει να κάνει με τα ζητήματα συνεργασίας και το ζήτημα της κυβέρνησης. Έχει να κάνει με την ταυτότητα, η οποία, όμως, υπερβαίνει τα ιδεολογικά θέματα. Τιβεται το ζήτημα του πολιτικού προγράμματος. Ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να ταυτιστεί με δέκα μεγάλες κινή-

“ Να αντιστρέψει ο ΣΥΡΙΖΑ το δίλημμα. Το ζήτημα δεν είναι αν θα υπάρξει κυβέρνηση συνεργασίας ή αυτοδύναμη, αλλά τι θα κάνει μια κυβέρνηση.

αυτή η πίεση. Οι πιέσεις θα υπάρχουν, όχι τόσο γιατί έχουν ανάγκη τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά γιατί θέλουν να αποδείξουν ότι αυτός ο χώρος είναι ανίκανος να διατυπώσει ένα μοντέλο, ένα πρόγραμμα, μια άποψη, που να είναι κοινωνικά χρήσιμη. Την κοινωνία ελάχιστα την ενδιαφέρει αν θα υπάρξει κυβέρνηση συνεργασίας ή αυτοδύναμη. Το πραγματικό ερώτημα είναι τι θα κάνει μια κυβέρνηση. Τι οφέλη θα έχει η κοινωνία; Πώς θα ανταποκρι-

πρέπει να θέσει τα ζητήματα του ασφαλιστικού, της φτώχειας, των μισθών, των εργασιακών σχέσεων, του ρόλου του κράτους στο δημόσιο τομέα, του περιβάλλοντος, των κοινωνικών δικαιωμάτων. Και πρέπει να είναι σαφής.

Και οι προτάσεις αυτές που θα απευθύνονται;

Θα απευθύνονται στο λαό, στα κινήματα, στην κοινωνία. Αναφέρω σε ένα πρόγραμμα για την κοινωνία και όχι σε ένα κυβερνητικό πρόγραμμα. Να πει η αριστερά από θα κάνω, αυτό είναι. Όταν κάποιος σε ρωτάει με ποιον θα κάνεις κυβέρνηση, του λέει ότι δεν με ενδιαφέρει αυτό. Με ενδιαφέρει τι θα κάνει μια κυβέρνηση και σε αυτά τα ζητήματα εγώ λέω αυτά.

Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να καταγράψει στη συνείδηση του κόσμου ως η εναλλακτική λύση ή απλώς εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι η ΝΔ πέφτει σαν ώριμο φρούτο;

Το δεύτερο. Το ΠΑΣΟΚ, θα κερδίσει, αν κερδίσει, στο πεδίο της κυβερνησιμότητας. Βλέπει να καταρθεί η πολιτική της ΝΔ. Το ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, μπορεί να κερδίσει στο πεδίο του παίκτη διακυβέρνησης και όχι στην ουσία της διακυβέρνησης. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Ολυμπιακής. Αντιπολιτευτεί και καταγγέλλει την πολιτική του Κατήληση, ενώ στις εκλογές που γίνονται εντός του ΠΑΣΟΚ, λέγεται ότι θα προωθήσει ένα μεικτό μοντέλο. Ότι θα κάνει μια συμπαγή δημόσιου και ιδιωτικού. Στην ουσία, δηλαδή, θα κάνει ότι και η Νέα Δημοκρατία. Μπορεί να υπάρξουν κάποιες διαφορές, αλλά στην ουσία, στη στρατηγική, είναι στην ίδια κατεύθυνση.

Συνεπώς, είναι λάθος να συζητάμε περί κυβέρνησης συνεργασίας. Μπορεί να διατυπώσουμε μερικές απαντήσεις, ριζοσπαστικές και κινήσιμες προτάσεις προς την κοινωνία; Μπορείς να μετατρέψεις τις προτά-

Το ζήτημα της διακυβέρνησης

Εντούτοις, το ζήτημα της διακυβέρνησης τίθεται και μάλιστα το τελευταίο διάστημα με έντονο τρόπο. Είναι ένα υπαρκτό αίτημα της κοινωνίας ή είναι απλά κινήσεις από τα επιτελεία των κομμάτων;

Δεν νομίζω ότι είναι σοβαρή

Να μειαιρέψει ο ΣΥΡΙΖΑ την κοινωνική διαθεσιμότητα σε κινήματα

Συνέχεια από τη σελίδα 5

σεις αιτές σε κινηματικές δράσεις. Μπορείς να γίνεις κατανοητός και στο τελευταίο χωριό της χώρας; Μπορείς να δώσεις στην κοινωνική διαμαρτυρία ταυτότητα και προοπτική; Μπορείς να αντιστρέψεις, κοντολογίς το ερώτημα, το δίλημμα, δηλαδή, που επιχειρούν να θέσουν; Αν δεν το κάνεις αυτό ή θα είσαι ένας αριστεριστής που δεν θα λέει τίποτα ή θα είσαι ένα μόρφωμα που θα άγεται και θα φέρεται ανάλογα με την πολιτική συγκυρία.

Το κοινωνικό προφίλ του ΣΥΡΙΖΑ

Μέρος των μεσοστρωμάτων, με βάση τις δημοσκοπήσεις, μετακινούνται από τη ΝΔ προς ΠΑΣΟΚ ή προς την αδιευκρίνιστη ψήφο. Ο ΣΥΡΙΖΑ ποιες κοινωνικές δυνάμεις δείχνει να σταθεροποιεί;

Σταθεροποιεί την επιρροή του στο νέο εκλογικό σώμα, το ηλικιακά νέο, το 18 με 45. Τον σώμα αυτό που λειτουργεί αποδεσμευμένο από παλαιές κοιμηματικές δεσμεύσεις. Είναι ένας κόσμος με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, αλλά με χαμηλό δείκτη κοινωνικής προσδοκίας, κακές συνθήκες εργασίας, χαμηλούς μισθούς, χωρίς προοπτικές...

Υπάρχει δηλαδή μια λαϊκότητα.

Υπάρχει λαϊκότητα και μια νέα ταξικότητα, αλλά με ένα διαφορετικό τρόπο από τον κλασικό με το κόμμα της εργατικής τάξης. Αυτό το κοινό το έχει σταθεροποιήσει.

Η διαρροή που έχει ο ΣΥΡΙΖΑ σε σχέση με τα ποσοστά που είχαμε δει το προηγούμενο διάστημα, πώς προκύπτουν και από πού;

Δεν είναι στατιστικά μετρήσιμο. Ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν στο 17,5% τον Ιούνιο και τώρα εκτιμάται στο 14%. Δεν υπάρχουν σοβαρές μετατοπίσεις. Ο ΣΥΡΙΖΑ κάποια στιγμή, δημοσκοπικά, βρέθηκε να είναι πρώτο κόμμα.

Πρώτο κόμμα;

Ναι, την περίοδο με το ασφαλιστικό. Ήταν μια στάση εν θερμώ. Ήταν μια στιγμή που το ΠΑΣΟΚ είχε πολύ έντονα εσωτε-

ρικά προβλήματα. Τι θέλω να πω με αυτό; Δεν έχουμε ισχυρές μεταβολές. Τα δομικά στοιχεία είναι σταθεροποιημένα. Αυτό που έχει αλλάξει, είναι ότι η ΝΔ έπεσε κάτω από το αναμενόμενο και από την ιστορική εκλογική της βάση. Ο ιστορικός πυρήνας της δεξιάς στην Ελλάδα είναι 35-36%. Αυτή τη στιγμή καταγράφεται σε χαμηλότερα επίπεδα. Που σημαίνει ότι η κρίση διακυβέρνησης της ΝΔ είναι ισχυρότατη και βεβαίως είναι γενεσιουργός αιτία για να δημιουργηθούν παράλληλα φαινόμενα. Αλλά δομικές αλλαγές δεν έχουν υπάρξει. Βεβαίως, δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξουν. Έχει ανοίξει το πολιτικό παιχνίδι, και σε ένα τοπίο με έντονα τα στοιχεία της ρευστότητας θα κριθούν οι πολιτικές δυνάμεις.

Οι σχέσεις ΣΥΡΙΖΑ και ΚΚΕ πώς διαμορφώνεται; Υπάρχει επικοινωνία μεταξύ τους; Υπάρχουν μετατοπίσεις;

Το ΚΚΕ χάνει ψηφοφόρους προς τον ΣΥΡΙΖΑ, ενώ δεν συμβαίνει το αντίθετο.

Είναι αισθητό; Καταγράφεται στις δημο-

“

Κάποια στιγμή, την περίοδο με το ασφαλιστικό, ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν δημοσκοπικά πρώτο κόμμα. Ήταν μια στάση εν θερμώ.

σκοπήσεις;

Ένα σημαντικό κομμάτι των ψηφοφόρων του ΚΚΕ θα μετακινηθεί προς τον ΣΥΡΙΖΑ.

Που σημαίνει ότι στις επόμενες εκλογές θα καταγραφεί για πρώτη φορά μεταπολιτευτικά η υπεροχή της άλλης αριστεράς έναντι του «ορθόδοξου» ΚΚΕ;

Ε... νομίζω ότι είναι βέβαιο. Θα πρέπει να αυτοκτονήσει ο ΣΥΡΙΖΑ. Να κάνει σε καθημερινή βάση τόσα λάθη, ώστε αυτή η βεβαιότητα να μην ισχύσει. Και αυτό, παρότι το ΚΚΕ έχει μια σταθερότητα και κάποια στιγμή έδειξε σημάδια ανόδου, γεγονός που δεν αποκλείεται να ξανασυμβεί. Το ΚΚΕ είναι μια συμπαγής δύναμη που δεν επηρεάζεται

εύκολα από τη συγκυρία. Και κάνει πολιτική βάθους, σε αντίθεση με τον ΣΥΡΙΖΑ, που ακόμη είναι ένα μόρφωμα, ένα πλατύ κοινωνικό μόρφωμα αντιτάσεων, διαμαρτυριών, νέων κοινωνικών ομάδων, μορφωμένων, πολιτικοποιημένων, λιγότερο πολιτικοποιημένων, που όμως, αυτή τη στιγμή δεν έχει σαφή ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα.

Μου έλεγες προηγουμένως, ότι ο ΛΑΟΣ, παρότι πέφτει η ΝΔ δεν έχει κάποια αξιοσημείωτη άνοδο. Δεν είναι παράδοξο; Μήπως, πλέον, δεν λειτουργεί στην πράξη η θεωρία των όμορων χώρων;

Η δυσαρέσκεια που υπάρχει δεν είναι μια ακροδεξιά δυσαρέσκεια. Γιατί να πάει στον Καρατζαφέρη; Δεν έχει λόγους. Και το λέω αυτό, παρότι ο ΛΑΟΣ εμφανίζεται ενισχυμένος. Αν αύριο γίνονταν εκλογές ο ΛΑΟΣ θα συγκέντρωνε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι είχε. Απλώς δεν έχει δημιουργήσει δυναμική. Αυτό είναι γεγονός.

Για τις Ευρωεκλογές

Οι ευρωεκλογές θα καθορίσουν εν πολλοίς τις εξελίξεις ή θα είναι μια χαλαρή, όπως πολλοί λένε, διαδικασία;

Όπως είπα δεν έχουμε ανατροπές στα δομικά χαρακτηριστικά. Μέσα σε ένα τέτοιο ρευστό, από κάθε άποψη, κλίμα, στις ευρωεκλογές μπορεί να έχουμε εντυπωσιακά αποτελέσματα. Θα υπάρξει μια χαλαρή ψήφος, θα είναι μια δευτερεύουσα ψήφος. Δεν αποκλείω να δούμε πράγματα εντυπωσιακά. Για παράδειγμα, οι Οικολόγοι Πράσινοι να πάρουν 7% ή ο ΣΥΡΙΖΑ να πάρει 20% και τα δύο μεγάλα κόμματα να μη ξεπεράσουν και τα δύο μαζί το 50%. Κατά συνέπεια, το επόμενο τρίμηνο, τετράμηνο είναι πολύ κρίσιμο. Για τη ΝΔ να μην χάσει το ψυχολογικό προβάδισμα, που μέχρι τώρα έχει. Το ΠΑΣΟΚ, έχει πιο δύσκολο έργο. Να σταθεροποιήσει το δημοσκοπικό προβάδισμα, αλλά και να πείσει ότι η πρότασή του για τη διακυβέρνηση διαφέρει από αυτήν τη

Για τον ΣΥΡΙΖΑ, επίσης, είναι μια δύσκολη περίοδος, καθώς θα πρέπει την κοινωνική διαθεσιμότητα να τη μετατρέψει σε πολιτική δύναμη, σε κινήματα.